

**ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ**

Відповідно до «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» одним із головних стратегічних напрямів розвитку освіти проголошено забезпечення доступності та безперервності освіти впродовж усього життя, розвиток громадського самоврядування навчальних закладів, вдосконалення механізмів залучення до управління освітою та оновлення інституцій громадянського суспільства, громадськості. Це основні пріоритети демократії українського суспільства (ст. 1, ст. 38 Конституції України) та освітньої системи як складової державного устрою.

Як відомо, основна місія освіти – забезпечити наслідування й розширене відтворення світової та національної культури: духовної, інтелектуальної, соціальної, професійної. Розширене відтворення означає, що в навчальному середовищі кожен, хто навчається, не лише «споживає» культуру, а й збагачує її тим, що розвивається як творча особистість [2, с. 28].

Освітньо-виховний простір навчального закладу – це складне багатоаспектне утворення, що охоплює сукупність зовнішніх умов, в яких відбувається навчально-виховний процес, здійснюється освітня діяльність, забезпечуються активні виховні процеси та взаємовідносини. Спеціально організоване освітнє середовище з його структурованою системою соціально-педагогічних чинників і умов є простором для становлення і розвитку особистості дитини.

Вплив освітнього середовища на формування особистості розглядали як українські, так і закордонні науковці А. Афанасьєв, Г. Волков, А. Вербицький, Г. Дементьєва, Б. Ельконін, А. Капська, Г. Любимова, М. Сорокін, Г. Товканець, В. Химинець, І. Якиманська, В. Ясвін та інші, розглядаючи його з позицій організаційного клімату школи, творчого освітнього, розвивального, етноінформаційного середовища тощо.

Освітнє середовище характеризується статичністю, формується в межах конкретного навчального закладу, а простір – динамічністю та відображає систему соціальних зв'язків і стосунків у галузі освіти, характер взаємовідношень суспільства і соціальних інститутів, пов'язаних із задоволенням освітніх потреб суспільства. Простір характеризується суб'єктивним сприйняттям, є результатом конструктивної діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу [4, с.352]. Освітнє середовище складається з таких структурних компонентів: фізичне оточення, людський чинник, програма навчання. Розвиток особистості школяра ґрунтується на багатоканальній взаємодії всіх цих компонентів як суб'єктів освітнього середовища. Навіть поверхневий погляд на освітнє середовище переконує, що воно є неоднорідним й складним явищем соціального життя, яке має різні ознаки – суттєві й другорядні. Виховний простір навчального закладу доповнює і функціонує у

взаємодії з освітнім простором Він зумовлює моральну взаємодію педагога з учнями, учнів між собою, дозволяє сформувати освічену і висококультурну людину. Школа у цьому розумінні є не тільки часткою виховного простору суспільства, а сама виступає як особливий виховний простір, що трансформує знання і культурні цінності.

Зазначимо, що середовищний підхід в освітній діяльності передбачає опосередковане управління процесом формування культури і є системою дій управління освітнім середовищем, спрямованим на перетворення його на засіб проектування і продукування результату. Провідна роль у створенні освітнього середовища належить педагогові, від його готовності до такої діяльності прямо залежить ефективність середовища як чинника розвитку особистості школяра. Освітнє середовище разом зі зміною соціального оточення динамічно трансформується, тому педагоги спроможні його змінювати адекватно новим вимогам лише за умови власного професійного зростання [3, с. 53].

Аналіз літературних джерел [1–4] дає підстави зробити висновок, що сучасне освітнє середовище навчального закладу повинно бути спрямоване на створення умов для розвитку і саморозвитку особистості на основі оновлення змісту освіти шляхом застосування нових педагогічних підходів до навчання, впровадження інформаційних та комунікаційних технологій навчання й, таким чином, формування інноваційного освітнього простору; задоволення освітніх запитів та потреб учнів; засвоєння продуктивних знань, умінь; різнобічний розвиток учня на основі виявлення здібностей, задатків; формування конкурентоспроможного в європейському та світовому освітньому просторі покоління молоді, що буде захищеним та мобільним на ринку праці, здатним робити особистісний духовно-світоглядний вибір, матиме необхідні знання, навички та компетентності для інтеграції в суспільство на різних рівнях, буде здатним до навчання впродовж життя; виховання для життя в цивілізованому громадянському суспільстві.

Література

1. Афанасьєв А. Виховне середовище в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / А. Афанасьєв, Н. Іщук // Рідна школа. – № 6. – 2008. – С. 23–26.
2. Вербицкий А. А. Кросс-культурный контекст образования и становления новой педагогической парадигмы / А. А. Вербицкий // Высшее образование сегодня. – 2008. – № 8. – С. 28–31.
3. Товканець Г.В. Формування педагогічної культури майбутнього педагога в умовах модернізації: методологічний та методичний аспекти [монографія] / Г.В. Товканець. – Мукачево : Видавничий центр МДУ, 2017. – 233 с.
4. Химинець В. В. Інноваційно-освітня діяльність / В. Химинець. – Ужгород, 2007. – 364 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>